

VILNIAUS ŠV. JUOZAPO TEOLOGIJOS
INSTITUTAS

DR. KUN. RAMŪNAS NORKUS

MYKOLO VAITKAUS STUDIJOS
ŽEMAIČIŲ KUNIGŲ SEMINARIJOJE

*Minint kun. M. Vaitkaus 140-ąsias gimimo
ir 50-ąsias mirties metines*

Mokslinė konferencija „Nušvitusi dulkė“

Gargždai, 2023

ĮVADAS

Klaipėdos rajono Gargždų miestelyje pamaldžių ir Dievą mylinčių tėvų šeimoje 1883 m. spalio 27 d. gimė Mykolas Vaitkus. Tai buvo labai gabus vaikas, kuris gerai mokėsi gimnazijoje ir, manoma, kad pajutęs pašaukimą kunigystei gerai mokėsi ir Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune. Minint jo 140 m. sukaktį, verta praplėsti žinias apie Gargždų miesto Garbės pilietį.

Šiame straipsnyje keliame dvejopą tikslą: labai fragmentiškai nušviesti Žemaičių kunigų seminarijos kelionę per istorijos iššūkius, kad suprastume kunigų seminarijos ištakas Kaune, kur studijavo jaunuolis iš Gargždų. Pasinaudojęs nepublikuotais seminarijos archyvais pristatysiu Mykolo Vaitkaus studijų įvertinimus, kai jis mokėsi „Mistiniame sode“ Kaune. Minėtos kunigų seminarijos archyvuose buvo rasta niekur nepublikuota Mykolo Vaitkaus studijuotų dalykų bei jų įvertinimų knyga. Ši studija padės papildyti dar nepristatytą nišą, apie kurią tik fragmentiškai užsimena pats Mykolas Vaitkus savo atsiminimuose, bei nuoseklių paieškų dėka bus galima atskleisti, peržvelgti jo studijuotus dalykus ir įvertinimus, kurie parodo studento gabumus, sunkumus ir sutiktas asmenybes kunigų seminarijoje.

Remiantis tik keliomis iš devynių, paties Mykolo Vaitkaus išleistomis atsiminimų knygomis, bus siekiama atskleisti jaunuolio asmens formavimąsi, veiksmų ir asmenų įtaką jo, kaip kunigo – poeto, žmogiškąjį išsiskleidimą, kuriuo ir šiandien galime didžiuotis.

ŽEMAIČIŲ KUNIGŲ SEMINARIJA

Apie tikslinį kunigų rengimą Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje galima kalbėti tik nuo XVI a. pabaigos. Katalikų Bažnyčia, reaguodama į reformacijos sukeltą situaciją, sušaukė Visuotinį Tridento Susirinkimą (1542–1563). Jam baigiantis, XXIII sesijos metu 1563 m. liepos 15 d. buvo priimtas „Seminarijų dekretas“.¹ Susirinkimo Tėvams tai atrodė geriausias būdas įveikti vieną didžiausių to meto problemų – prastą kunigų pasirengimą.

Tuo metu dauguma kandidatų į kunigus šio to pramokdavo parapijose ar prie katedrų. Dekretu primygtinai siūlyta steigti seminarias kiekvienoje vyskupijoje. Dokumento svarstymas nesukėlė audringų diskusijų, kaip atsitiko sprendžiant kai kuriuos kitus aktualius teologinius klausimus. Tačiau būtent jis bene labiausiai paveikė tolesnį Bažnyčios gyvenimą.

1. Kunigų rengimo pradžia Lietuvoje

Į Tridento susirinkimo išleistą „Seminarijų dekretą“ Lietuvoje pirmieji sureagavo žemaičiai. Žemaičių vyskupas Jurgis Petkevičius [+1574] testamentu palieka 1700 lietuviškų kapų grašių sumą², kurios turėjo pakakti dvylikos jaunuolių studijoms kunigų seminarijoje. Jurgį Petkevičių galima laikyti Žemaičių kunigų seminarijos pradininku.

Prabėgus septyneriems metams nuo vysk. Jurgio Petkevičiaus mirties, jo įpėdinis Žemaičių vyskupijos vyskupas Mykolas Giedraitis įsteigė Gargždų parapiją, o 1581 m. lapkričio 10 d. Vilniuje atidarė Žemaičių kunigų seminariją. Žemaičių vyskupo sprendimą įtakojo bene didžiausias krizės laikotarpis, nes vyskupijoje dirbo tik apie 20 kunigų.³ Kunigų seminarija buvo įkurta Vilniuje jau keletą metų veikusios Jėzuitų gimnazijos patalpose. Čia atvyko mokytis 12 seminaristų.⁴

¹ Plg. A. Grickevičius, *Katalikų kunigų seminarija Kaune: 150-ies metų istorijos bruožai*, 38.

² Plg. V. Ališauskas (sud.), *Krikščionybės Lietuvoje istorija*, 196.

³ Plg. Z. Genienė, J. Genys, *Varnių kunigų seminarija*, 64.

⁴ Po metų, Vilniaus vyskupas Jurgis Radvila 1582 m. sausio 11 d. pasirašė Vilniaus diecezinės kunigų seminarijos įsteigimo aktą, kurį patvirtino karalius Steponas Batoras, o dar po metų jau pradėjo veikti Apaštalų Sosto išlaikoma popiežiškoji kunigų seminarija (alumnatas), jaunuolių ugdymu rūpinosi tėvai jėzuitai pagal tuometinį *Ratio studiorum*. Plg. V. Ališauskas (sud.), *Krikščionybės Lietuvoje istorija*, 197-198.

2. Seminarijos kelionė nuo Vilniaus iki Kauno

Praėjo keturiasdešimt metų, ir vyskupo Stanislovo Kiškos sprendimu žemaičiai klierikai nuo 1622 metų grįžta iš Vilniaus ir studijas pradeda naujai įsteigtoje Varnių kunigų seminarijoje; nuo tada niekas nebesiunčiamas studijoms į Vilnių.⁵ Tačiau Varniuose kunigų seminarija veikė neilgai, nes po šešerių metų tuometinio Žemaičių vyskupo Abraomo Voinios sprendimu buvo perkelta į Kražius, kur veikė Kražių jėzuitų kolegija ir buvo žymiai geresnės mokymosi sąlygos.

Praėjo daugiau kaip šimtas metų, ir jėzuitų mokymo sistema Kražiuose ėmė smukti. 1740 m. Žemaičių kunigų seminarija iš Kražių buvo sugrąžina atgal į Varnius. Tuometinis žemaičių vyskupas Antanas Tiškevičius pats parengė pirmuosius įstatus, kitaip vadinamą „regulą“.

Numalšinus 1863 m. sukilimą, Katalikų bažnyčia tuometinės carinės valdžios buvo labai spaudžiama. Pirmiausia žemaičių vyskupui Motiejui Valančiui nebeleidžiama priimti naujų jaunuolių į Varnių kunigų seminariją, kurioje per paskutiniuosius dvylika metų buvo pašventinti net 333 ten mokslus ir formaciją baigę jauni kunigai.⁶ Galiausiai prabėgus kiek daugiau nei šimtui dvidešimt metų nuo kunigų seminarijos atidarymo Varniuose, 1864 m. į Kauną atvykusiam vysk. Motiejui Valančiui gubernatorius M. Muravjovas pranešė, kad žemaičių ganytojui, konsistorijai, kapitulai ir kunigų seminarijai reikia persikelti į Kaune esančias Bernardinų vienuolyno patalpas⁷ prie Lietuvos upių Nemuno ir Neries santakos.

Žemaičių kunigų seminarija Kaune pradeda veikti nuo 1866 m. sausio 1 d. buvusiuose Bernardinų vienuolyno rūmuose ir šv. Jurgio bažnyčioje.⁸ Iš Varnių čia atvyksta keturiasdešimt seminaristų. Aplankę savo ganytoją vysk. Motiejų Valančių išgirsta pranašiškus žodžius: „Atvažiavote iš sodžiaus į miestą, ten mes buvome liuosi, čia reikia būti atsargiems, nebūkite kaip daržinė pavasarį atvira, čia mus šnipaus, čia mes būsime kaip kalėjime“.⁹

Po trisdešimt ketverių metų į šios kunigų seminarijos duris pasibels jaunuolis iš Gargžų Mykolas Vaitkus. Šis labai gabus vaikas, vykdydamas tėvų valią, kuri ir pačiam Mykolui buvo labai miela, į Kauną atvyksta su Liepojos gimnazijos baigimo dokumentais ir su aukščiausiu - aukso medaliu įvertintomis gimnazijos studijomis¹⁰.

⁵ Plg. P. Jatulis, *Žemaičių kunigų seminarija*, 205.

⁶ Plg. Z. Genienė, J. Genys, *Varnių kunigų seminarija*, 119-120. Plg. P. Jatulis, *Žemaičių kunigų seminarija*, 206.

⁷ Plg. V. Merkys, *Motiejus Valančius: tarp katalikiško universalizmo ir tautiškumo*, 528.

⁸ Plg. P. Jatulis, *Žemaičių kunigų seminarija*, 207.

⁹ V. Merkys, *Motiejus Valančius: tarp katalikiško universalizmo ir tautiškumo*, 602.

¹⁰ Plg. E. Žmuida, *Įvadas*, 21.

MYKOLO VAITKAUS STUDIJOS

1. Kunigystės užuomazgos Gargžduose

Pats Mykolas savo atsiminimuose pasakoja, kad jo laikais tėveliai stengdavosi „ne kokias atmatas“, bet kas geriausia atiduoti Dievui. Žinoma, tas numatytasis sūnus turėjo būti pakankamai doras, skaistus ir pamaldus; ypač žiūrėdavo, kad nebūtų labai susidomėjęs merginomis, bet būtų santūrus ir tvirtas. Tie tėvai, kurie turėjo tokį sūnų, jam sutinkant mielai leisdavo į kunigų seminariją ir laukdavo, kada galės savo sūnų išvysti kunigišku rūbu. Anuomet, tęsia Mykolas, mūsų šeimų gyvenimas būdavo pavyzdingas. Netinkamų vaidinimų nebūdavo, nepadorių paveikslų niekas neplatino. Knygos mokyklose būdavo rūpestingai atrenkamos, iš šalies irgi niekas nekišdavo nepadorių knygų. Į moteriškę būdavo žiūrima dar pakankamai romantiškai, kaip į būtybę, kuri turi būti nekalta ir kilni. Jaunimas stengėsi būti korektiškas, pagarbus, riteriškas. Jaunuoliai didelių nusikaltimų skaistybei nepadarydavo, neįgydavo blogų įpročių. Todėl toks jaunuolis atvykdavo į seminariją dar nesugadintas ir moteriškės visam gyvenimui išsižadėti jam nebūdavo sunku. Tai vykdavo kažkaip savaime, nė neįjuntant kokios kovos ar problemų.¹¹

1903 m. Mykolas Vaitkus aplanko savo kleboną prašydamas leisti jam studijuoti Žemaičių kunigų seminarijoje. Tuometis Gargždų klebonas Juozas Strikas žinojo, kaip jaunas Mykolas mėgo smulkiai aprašyti savo išvaizdą, charakterį, todėl kunigas pasinaudojo jo raštais išleisdamas į dvasines studijas:

„Nedidukas, dar lieknas, silpnos sveikatos jaunuolis, blyškiu veidu, nesodietiškais bruožais, juodais plaukais, šepečiu sušukuotais aukštyn, juodais ryškiais antakiais, beveik susisiekiančiais viršų; buvo ilgokos, plonos, dailios nosies, nedidele barzdele, dailiai iškirpta; (burna) rimtai susičiaupusia, bet lengvai pereinančia į šiltai palankų šypsnį. O tos didelės tamsios akys vis dega skaidria vidujine ugnimi ir taip tiesiai bei kiaurai veizdi jums į akis, jog darytųs nejauku, jei neslypėtų jose draugiškumo bei meilės šiluma“.¹²

Gavęs savo klebono palaiminimą ir siuntimą, Mykolas Vaitkus išvyksta į kelionę Kaunan. Kelionės metu Mykolas užsuka į Kurtuvėnus, kur aplanko kun. Joną Visbarą. Šis kunigas buvo jaunuolio dvasios tėvas Liepojos gimnazijoje ir čia, pas kunigą Joną, pirmą kartą

¹¹ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 196-197.

¹² Ten pat, 77-78.

sutinka savo būsimą šv. Rašto dėstytoją seminarijoje prof. kun. Juozapą Skvireką.¹³ Vėliau būsimas Kauno arkivyskupas Juozapas Skvireckas prisipažins, kad kun. Jonas Visbaras „buvo geriausias mano draugas“.¹⁴

2. Studijos Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune

Anuo metu Gargždų miestelyje buvo beveik du tūkstančiai penki šimtai gyventojų, ir iš ten Mykolas Vaitkus kartu su 44-iais jaunuoliais iš kitų miestelių atvyksta į Žemaičių kunigų seminariją Kaune ir pareiškia norą būti kunigais. Jaunuolį iš Gargždų priima tuometinis seminarijos rektorius prel. Antanas Karosas.¹⁵ Gavęs Žemaičių vyskupo Mečislavo Leonardo Paliulionio palaiminimą Mykolas Vaitkus pradėjo studijas 1903 m. Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune, kur mokėsi bene 130 klierikų.¹⁶

1) Pirmieji įspūdžiai *Mistiniame sode*

Pirmaisiais seminarijos metais jaunuolis stebėjo visus dėstytojus, klierikus ir visa, kas vyko. Tuometinis rektorius dėstė moralinę teologiją. Lietuvių kalbą ir homiletiką dėstė kanauninkas Povilas Januševičius ir vien tik jo paskaitose buvo leidžiama mokintis ir atsakinėti lietuviškai.¹⁷ Vėliau lietuvių kalba buvo leista mokytis ir katekizmo paskaitose. Bažnytinio giedojimo paskaitas dėstė šiandien gerai žinomas kompozitorius, chorvedys bei dirigentas, seminarijos bažnyčios ir Kauno katedros vargoninkas Juozas Naujalis.¹⁸

Mykolui labai įsiminė pirmosios rekolekcijos seminarijoje, kurias vedė iškilūs tam paskirti kunigai. Na, žinoma, po rekolekcijų reikėjo pradėti studijas. Iš keturiasdešimt septynių studentų, surašytų abėcėlės tvarka, pažymių knygoje Mykolas įrašytas penktasis¹⁹. Kadangi mes kalbame apie lietuvių kalbos draudimo metus, tai dokumentai buvo pildomi rusų kalba. Pirmaisiais metais pirmąjį pusmetį Mykolas studijavo septynis dalykus: bažnyčios istoriją, lotynų k., homiletiką, liturgiką, katekizmą, rusų k., tėvynės istoriją. Kunigų seminarijoje dėstė

¹³ Kun. J. Skvireckas klierikus mokė šv. Rašto 1900-1914. Plg. M. Vaitkus, *Keturi ganytojai: atsiminimai*, 103. Plg. A. Grickevičius, *Katalikų kunigų seminarija Kaune: 150-ies metų istorijos bruožai*, 140.

¹⁴ Plg. M. Vaitkus, *Keturi ganytojai: atsiminimai*, 104.

¹⁵ Prabėgus metams po Mykolo Vaitkaus studijų Kaune, 1907 m. prelatas buvo konsekruotas vyskupu su pareiga padėti Žitomiro vyskupui, nuo 1910 m. Seinų vyskupas, o nuo 1926 m. tapo pirmasis naujai įkurtos Vilkaviškio vyskupijos vyskupas. Plg. A. Grickevičius, *Katalikų kunigų seminarija Kaune: 150-ies metų istorijos bruožai*, 75.

¹⁶ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 16.

¹⁷ Plg. Ten pat, 18.

¹⁸ Plg. Ten pat, 44.

¹⁹ Žiūrėti priedas nr. 1.

toks ruselis Aronovas, o Mykolui Vaitkui nereikėjo lankytis jo paskaitose, nes tuos dėstomus dalykus buvo girdėjęs Liepojos gimnazijoje.²⁰ Minėtoje gimnazijoje labai gerai išmoko ir lotynų kalbą, kaip Mykolas ją vadino – „*tauriosios Cicerono kalbos*“, nes ši paskaita taip pat buvo įskaityta paties prof. kun. Juozapo Skvirecko, todėl nereikėjo lankytis paskaitose ir laikyti egzamino. Mykolas mokėsi puikiai, vien penketukais, o kartais net penketukais su pliusu arba minusu, o pažymių knygoje pažangusis gargždiškis įvertinamas su rusišku įrašu *особая похвала* (rus: *ypatingas pagyrimas*).²¹ Antrąjį (pavasario) pusmetį dėstomi tie patys septyni dalykai, iš kurių trijuose nereikia lankytis. Mokslo metus baigia penketukais ir taip pat su ypatingu pagyrimu.²²

Baigus pirmąjį kursą, prieš pat vasaros atostogas paskutinįją mokslų dieną prieina seminarijos sekretorius Skinderis ir Mykolui Vaitkui praneša, kad jį kviečia šviesusis seminarijos rektorius prel. Karosas. Nuėjęs pas rektorių išgirdo šiuos žodžius:

„Mes, seminarijos personalas, priėjome išvadą Tau nebūsiant ko veikti antrajame kurse, tad nutarėme Tave perkelti tiesiai į trečiąjį. Tik atostogų metu pasiskaityk tų dalykų, kuriuos klierikai turi praeiti antrajame, - svarbiausia įvadą į Šv. Rašto mokslą ir kitką, kas ten su tuo susiję. O dabar – viso gero...“²³

Sugrįžęs į Gargždus vasaros atostogoms sužino, kad jo klebonas Strikas yra iškeliamas, o pats klebonas sakydavo: „Troškту ištrūkti iš tos Egipto žemės, iš nelaisvės namų nuo to faraono, kur turi pavardę, panašią į garsų prancūzų kalbėtoją, bet vien tik pavardę, o šiaip jau – vien medinis pjūklas“.²⁴

2) Antrąjį seminarijos kursą „peršokus“

Visam seminarijos personalui pritariant ir rektoriaus sprendimu 1904 m. rudenį Mykolas Vaitkus perkeliamas į kunigų seminarijos trečiąjį kursą. Pažymių knygoje šįkart gargždiškis įrašytas trečiu numeriu. Pirmame pusmetyje buvo labai įdomu: nauji kurso draugai, kiti dėstytojai bei rekordinis skaičius pirmakursių. Tais metais įstoja net 65 jaunuoliai. Tarp jų yra ir Aleksandras Stulginskas, būsimasis Lietuvos prezidentas, „bet anuomet niekam nė į galvą

²⁰ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 46.

²¹ Plg. *Книга для оценки успехов в науках воспитанников Римско-Католической Духовной Семинарии сь 1903/4 учебного года*. Žiūrėti priedas nr. 1.

²² Plg. Ten pat. Žiūrėti priedas nr. 2.

²³ M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 109.

²⁴ Mintyje turimi Klebono nesutarimai su Gargždų dvarininkų Rönne šeimos nariais. Dvarininkas pavadinamas „mediniu pjūklų“, kuris nuolat brūžina ir vargina. Plg. Ten pat, 144.

nebūtų atėję, kad jis gyvenime taip iškils: toks buvo „murka“, - rašo Mykolas, - kuklus, tylus, niekur nelendąs į priekį, geras klierikas, solidžiai besimokąs, bet ypatingai neblizgąs“.²⁵ Mykolui Vaitkui, poetiškos sielos vaikinui, trečiame kurse sunkumų kėlė Bažnyčios teisės, kitaip vadinama Kanonų teisės paskaita, todėl pirmame pusmetyje egzamino metu Mykolas gauna vienintelį ketvertą per savo studijas seminarijoje.²⁶ Kiti studijuojami dalykai įvertinami penketukais, bet jau pirmame kurse matytų penketukų su pliusu nebėra. Dalykai, regis, rimti ir reikalaujantys studento dėmesio ir atsidavimo studijoms. Atėjus antrajai - pavasario sesijai, Mykolas išsitaiso minėtą ketvertą ir šiuos metus vėl baigia penketukais su jau girdėtu prierišu - *особая похвала*.²⁷ Taip pat yra atleidžiamas nuo rusų kalbos ir tėvynės istorijos paskaitų bei egzaminų.

3) Atsakingos pareigos seminarijoje

Po vasaros atostogų sugrįžus į tą patį Nemuno ir Neries glėbį, į Mykolo vadinamą „Mistinių sodą“ ketvirtajame kurse klierikas Mykolas Vaitkus yra paskiriamas visų klierikų dekanu, vyriausioju klierikų atstovu prie vadovybės bei vadovybės pasiuntiniu pas klierikus. Šie metai įėjo į seminarijos istoriją, nes lietuviškos kalbos draudimo metais buvo suorganizuotos kasmetinės, bet šį kartą kitokios Užgavėnės seminarijoje, kurių metu visa programa buvo atlikta lietuvių kalba. Nuo tada pradėta leisti klierikams susiburti ir dainuoti lietuviškas dainas. Tokį istorinį žygdarbį atlikus, Mykolui Vaitkui pranešama, kad mirė jo tėtis. Vykdamas į Gargždus, sustoja Plungėje, kur susipažįsta su Mikalojumi Konstantinu Čiurlioniu.²⁸

Ketvirtasis Mykolo kursas susideda iš devynių dėstomų dalykų, tačiau rusų literatūros istorijos ir tėvynės istorijos paskaitų jam nereikia lankyti ir nereikia laikyti minėtų dalykų egzaminų. Žemaičių kunigų seminariją klierikas Mykolas Vaitkus baigia penketukais su ypatingu pagyrimu.²⁹

Gargždiškio klieriko Mykolo studijomis seminarijoje labai džiaugėsi naujasis Gargždų klebonas Gadūnavo bažnyčios statytojas kunigas Baltramiejus Baltrėnas.³⁰ Ir kaip jau buvo įprasta, pažangiausi studentai seminarijos vadovybės sprendimu buvo siunčiami studijoms į

²⁵ Ten pat, 120.

²⁶ Plg. *Книга для оценки успехов в науках воспитанников Римско-Католической Духовной Семинарии с 1904/5 учебного года*. Žiūrėti priedas nr. 3.

²⁷ Plg. Ten pat. Žiūrėti priedas nr. 4.

²⁸ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 183.

²⁹ Plg. *Книга для оценки успехов в науках воспитанников Римско-Католической Духовной Семинарии с 1905/6 учебного года*. Žiūrėti priedas nr. 5 ir nr. 6.

³⁰ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 156.

Peterburgo dvasinę akademiją. Į šiaurę išsiunčiami trys gambiausi kurso studentai – Mykolas Vaitkus ir dar du jo kurso draugai.

2. Susitikimai Peterburgo dvasinėje akademijoje

Įstojęs į Peterburgo dvasinę akademiją, Mykolas Vaitkus susipažino su antrus metus besimokančiu Mečislovu Reiniu, jau Dievo Tarnu, arkivyskupu, kankiniu už tikėjimą.³¹ Taip pat susipažino su besimokančiu žemesniame kurse Dievo Tarnu Pranciškumi Budriu, kuris 1937 metais buvo suimtas su 168-iais savo parapijiečiais katalikais ir po baisių kankinimų sušaudytas.³² O moralės teologiją ir liturgiją dėstė Pranciškus Karevičius, kuris vėliau buvo paskirtas Žemaičių vyskupu.³³

Mykolas Vaitkus, besimokydamas Peterburgo dvasinėje akademijoje, 1907 m. lapkričio 30 d. iš Polocko vyskupo Jačevskio rankų priima subdiakonato šventimus. Sutikęs jau palaimintą Jurgį Matulaitį, atlieka pas jį išpažintį ir paklausia, ar yra vertas būti kunigu. Kun. Jurgis Matulaitis trumpai atsakęs: „Imk šventimus“.³⁴ 1908 m. gegužės 18 d. Žemaičių kunigų seminarijos bažnyčioje Kaune vyskupas Gasparas Cirtautas suteikė kunigystės šventimus. Mykolas Vaitkus kunigystės šventimus priėmė kartu su savo kurso draugais, su kuriais į kunigų seminariją įstojo aną 1903 m. rudenį. Tik kurse buvę nebe anie 47 klierikai, o „buvo belikę tik bene 17“.³⁵

³¹ Plg. A. Vasiliauskaitė, *Arkivyskupo Mečislovo Reinio gyvenimo ir veiklos datos*, 12.

³² Beatifikacijos bylą pradėjo ir postulatorių paskyrė arkivysk. Taddeus Kondrusiewich 2004 metais. Prieiga per internetą: <http://en.catholicmartyrs.org/index.php?mod=pages&page=budrisbooklet> [žiūrėta: 2023.10.20].

³³ 1914.05.11. Peterburge konsekruojamas Žemaičių vyskupu, kuris žemaičiams tikėjimą skelbė iki susikuriant Telšių vyskupijai 1926 m. Paskutinis Žemaičių vyskupijos vyskupas. Plg. A. Jakštas, *Jo malonybė naujas Žemaičių vyskupas Pranciškus Karevičius*.

³⁴ Plg. M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 199.

³⁵ Plg. Ten pat, 193.

IŠVADOS

1957 m. Mykolo Vaitkaus išleisti atsiminimai, pavadinimu „Mistiniame sode“, yra dar viena svarbi knyga. Joje, kaip ir Justino Staugaičio 1934 - 1935 m. išleistoje apysakoje „Tiesiu keliu“³⁶, pasakojama apie kunigų seminarijoje besimokinančių jaunuolių gyvenimą. Šios knygos yra atsvara 1933 m. išspausdintam Vinco Mykolaičio – Putino romanui „Altorių šešėly“, kurį pagal mokyklos programą turi skaityti jaunimas iki šių dienų. J. Staugaičio ir M. Vaitkaus knygos, kurios dabar Eugenijaus Žmuidos išleistos viename rinkinyje, turėtų būti įtraukiamos į Gargždų gimnazijų programą kaip galimybė susidaryti pilnesnę savo krašto bei kunigų seminarijų dvasią. Taip atsirastų tikimybė platesnei bei įvairiapusiškesnei diskusijai, kuri paruoštų ateities Garbės piliečius.

Pasinaudojus Kauno kunigų seminarijos archyvu buvo atskleisti Mykolo Vaitkaus gabumai bei aukšta erudicija, kuri buvo derinama su kunigiškuoju pašaukimu. Visais laikais Bažnyčia vertino mokslą giliaja prasme, nes jis nuveda prie Dievo pažinimo. Dar prieš Galilėjaus dangaus kūnų stebėjimą popiežius Grigalius XIII-asis anais 1582 m. paprašė Romos kolegijos mokslininkų jėzuitų, kad atliktų išsamią studiją apie dangaus kūnus, vėliau buvo ištaisytos iki tol buvusio kalendoriaus paklaidos. O 2009 m. popiežius Benediktas XVI-asis dėkoja tarptautinei organizacijai UNESCO už „tikėjimo ir proto komplementarumą, už svarbų įnašą į žmogaus ir jo vietos visatoje supratimą“.³⁷ Puikiai besimokinantis seminarijoje Mykolas Vaitkus savo gabumus ir meilę paskyrė Dievo tarnybai.

Gyvenime viskas turi savo prasmę. Žemaičių kunigų seminarijos kelionė, perkėlimai vis į kitą vietą sutapo ir su Mykolo Vaitkaus gyvenimo kelionėmis per miestus, kurie suteikė galimybę įvairioms pažintims ir subrandino kunigą asmeninėmis patirtimis. Klaipėdos rajono savivaldybė Mykolą Vaitkų 2018 m. paskelbė Gargždų miesto Garbės piliečiu³⁸ taip dar kartą parodydama šių dienų jaunimui, kad galima didžiuotis asmenybėmis, kurios paliko didelį pėdsaką ne tik žmonių, bet ir Bažnyčios gyvenime.

Mykolas Vaitkus kreipiasi į šių dienų žmogų:

„Ar pasaulis gali patenkinti žmogaus širdį, kuri ieško begalytės? Ir žmogus prisimeni amžiną šv. Augustino žodį, kad Viešpats yra mus sutvėręs sau, ir nerami yra mūsų širdis, iki atsiilsės Jame... Taip, Jis tik gali būti prietelis, kur visai patenkina beribes mūsų aspiracijas. Jam

³⁶ Telšių vyskupijos kurijos užsakymu buvo naujai perspausdinta ir išleista: J. Gintautas, *Tiesiu keliu*, Druka, Klaipėda 2018².

³⁷ Benediktas XVI. *Visatos pažinimas artina prie Dievo*, in *Bernardinai.lt*. <https://www.bernardinai.lt/2009-11-02-benediktas-xvi-visatos-pazinimas-artina-prie-dievo/> [žiūrėta: 2023.10.20].

³⁸ Plg. <https://klaipedos-r.lt/garbes-pilieciai/> [žiūrėta: 2023.10.20].

tad pasivesim, į Jį eisim, bėgsim visu širdies troškimu, visa viltim, visu džiaugsmu – per visą gyvenimą, iki grabo lentos!..“³⁹

³⁹ M. Vaitkus, *Mistiniame sode: atsiminimai*, 192.

BIBLIOGRAFIJA

Šaltiniai

1. Vaitkus M., *Keturi ganytojai: atsiminimai*, Draugas, Illinois 1960.
2. Vaitkus M., *Mistiniame sode: atsiminimai*, Immaculata, Putnam 1957.
3. Žmuida E., *Įvadas*, in E. Žmuidas (sud.), *Mykolas Vaitkus. Atsiminimai*, S. Jokūžio leidykla, Klaipėda 2023.
4. *Книга для оценки успехов в науках воспитанников Римско-Католической Духовной Семинарии с 1903/6 учебного года* [Asmeninis Kauno kunigų seminarijos anchyvas].

Literatūra

1. Ališauskas V. (sud.), *Krikščionybės Lietuvoje istorija, Aidai*, Vilnius 2006.
2. Genienė Z., Genys J., *Varnių kunigų seminarija, Žemaičių kultūros draugijos redakcija*, Vilnius 1999.
3. Grickevičius A., *Katalikų kunigų seminarija Kaune: 150-ies metų istorijos bruožai*, Versus Aureus, Vilnius 2016.
4. Jakštas A., *Jo malonybė naujas Žemaičių vyskupas Pranciškus Karevičius*, S. Banaičio spaustuvė, Kaunas 1914.
5. Jatulis P., *Žemaičių kunigų seminarija*, in J. Girnius (red.), *Lietuvių enciklopedija*, T. 35, Lietuvių enciklopedijos leidykla, Boston 1966.
6. Merkys V., *Motiejus Valančius: tarp katalikiško universalizmo ir tautiškumo*, Mintis, Vilnius 1999.
7. Vasiliauskaitė A., *Arkivyskupo Mečislovo Reinio gyvenimo ir veiklos datos*, Utenos Indra, Utena 2003.

PRIEDAI

Priedas nr. 1

1903 m. pirmas kursas, rudens sesija.

I kursas.	Atliktas gal. egzaminas 1903-4 m. rugsėjo mėn.							
	Istorija	Latvianų kalba	Lietuvių kalba	Matematika	Fizika	Chemija	Draugystė	
Gramatovskis Bronislavas . . .	3	3	3.	3	4.	4.	3.	
Grinimas Bronislavas . . .	3	3	3.	3	4-	4-	3.	
Indrauskis Bronislavas . . .	3	3-	3.	2	3.	4.	3.	poriūzavimas
Kedinskis Bronislavas . . .	3+	3+	3.	2	4.	4.	4.	poriūzavimas
Kiškutis Mikalojus . . .	5		5.	5	5+			osobit porvama
Klavinaitis Bronislavas . . .	3	3	3.	3	5-	4*	4.	
Klavinaitis Bronislavas . . .	3	3	3-	3	5-	3-	3.	
Klimovskis Bronislavas . . .	3	3	4.	4	5.	4.	4.	
Kobylas Arkas . . .	5-	5-	4.	4	5-	3.	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	3	3	3+	3	4.	5.	4.	
Kobylas Bronislavas . . .	3	2	3+	3+	4.	3.	3.	poriūzavimas
Kobylas Bronislavas . . .	4-	3+	3.	3	5-	4-	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	4-	4-	4-	4	4.	5.	5.	poriūzavimas
Kobylas Bronislavas . . .	3-	3+	3+	3	4.	4-	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	3-	2+	3.	3	5-	3.	3.	poriūzavimas
Kobylas Bronislavas . . .	3	3	3.	3	4.	3*	4.	
Kobylas Bronislavas . . .	3+	3+	3+	4	4+	3*	4.	
Kobylas Bronislavas . . .	3+	3+	3+	3	4.	3	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	3	3	4.	3	4.	?		
Kobylas Bronislavas . . .	4-	3	3+	3	4.	3	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	3	4-	3-	3	4.	3	3.	
Kobylas Bronislavas . . .	3-	2-	3	3	4	3	3	

Priedas nr. 2

1904 m. pirmas kursas, pavasario sesija.

<i>История за 2-й полугоді 1903-го года.</i>							<i>Переводный экзамен.</i>						
<i>Человек</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Человек</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>	<i>Самсон</i>
3x	3.	3.	3+	4	4.	3.	4.	4-	3.	4.	4+	4+	4-
3-	3.	3.	4-	4	3.	3.	3x	3x	3.	4.	4+	3+	4-
3.	3-	3.	3+	3	3.	3.	3x	3x	3.	4-	3	4-	4.
3x	3.	3.	3-	4	4.	4.	3.	3.	3=	4-	3+	3+	4.
5.	5.	5-	5+	5			5.	-	5.	5+	-	-	
<i>особая похвала</i>													
3x	3.	3.	3-	4-	4.	3.	3-	3.	3x	3.	3	4-	3.
3.	3-	3-	3	4	3-	3.	3-	2x	3-	3x	3-	3	4-
3-	3.	4.	4	5	3x	3.	3x	3.	4.	4.	4	3+	4.
4.	4.	4.	4-	5	3.	3.	5-	4.	5-	3x	4+	3.	4-
3-	3.	3.	2+	4	4.	4.	3x	3x	3.	3.	3+	3.	4.
3-	2x	3.	3	4-	3-	3.	3.	3-	4.	4.	3+	3.	4.
3x	3x	4.	4	4	3.	3.	4.	3x	4.	4.	4	4-	4.
4-	4-	4.	4	4	4.	4.	4.	4-	4x	4.	4-	3+	4.
3-	3.	3.	3+	4	3.	3.	3.	3x	3-	2.	3-	3.	4.
3-	2x	3.	3	3	3.	3.	3.	2x	3.	3x	3-	3	4-
3.	3.	3x	4	5	3.	4.	3.	3x	3.	4.	3+	3.	4
3x	3x	3.	4+	5	3	4.	3x	4-	3-	4.	4	3+	4.
3.	3.	3.	4-	4-	3	3	3-	3x	3x	3-	3-	3	4
3x	3x	4x	4	5-			4x	4.	4.	4-	4+	-	-
3.	3.	3.	4	2	3x	3.	2.	3x	3.	3x	3-	3.	3.
3.	3.	3.	3+	4	2	3.	3.	3x	3.	3-	3	3+	4
<i>похвала.</i>													
<i>перекр. по Царк. ксе</i>													

Priedas nr. 3.

1904 m. trečias kursas, rudens sesija.

III kursas.	Справка по успеваемости в учебном году.										
	Служба.	История.	Хронология.	Современная история.	Культура.	Современная литература.	Служба.	Служба.	Служба.	Служба.	
Блажесковъ Петръ.	3-	3-	3-	3-	3.	3-	3	3.	3	2	поругание
Бойдоловский Антонъ.	2+	2.	2	2	3.	3.	3	2.	3.	3.	поругание
Вайткуча Михаилъ.	5.	5.	5	5-	4.	5.	5	5.			особая похва
Горюховский Антонъ.	3.	3.	3.	3-	3.	4.	4	3.	3 ^x	3.	
Горюховский Александръ.	3-	2	3-	2	3.	3.	3	3-	3.	4.	поругание
Дейдунский Станиславъ.	3 ^x	3.	4-	4	3.	4.	4	3 ^x			
Дербинский Георгій.	3-	3-	2+	3-	2.	3.	3	2.	3	3.	поругание
Диржаковский Богиславъ.	3-	3.	3-	3-	3.	3.	3-	3.	3-	3.	
Жуковскій Александръ.	3.	3.	3.	3.	3.	3 ^x	3+	3-	3 ^x	3.	
Жуковскій Станиславъ.	3.	3 ^x	3-	3-	3.	4-	2	3-	3 ^x	3.	поругание
Кочубовъ Николай.	3 ^x	4.	4.	5	3.	4.	4-	4.	4.	4.	
Кривонозовъ Карлъ.	3.	3 ^x	4-	3.	3.	3 ^x	4	3.			
Матусовъ Иванъ.	3-	3 ^x	3	3.	3.	3.	3	3 ^x	3	3.	
Мильковъ Владиславъ.	4 ^x	4.	4.	5	4.	4.	4	4.	4.	5.	похва
Наумчикъ Петръ.	3-	3.	3-	3.	3.	4.	3	3-	4.	4.	
Овсень Иванъ.	3.	4-	3.	3.	3.	4.	3	3.			
Павлюковъ Михаилъ.	3.	3-	3-	3-	2.	3.	4+	3-	3	3.	поругание
Рожковскій Карлъ.	3-	4.	-	-	3.	5.	4-	4.	4.	3.	
Самойловъ Иванъ.	2.	3.	2	3-	2	3.	3-	2	3	3.	поругание
Талъмонинъ Иванъ.	3.	3.	3-	3-	3.	3.	3	3.	3	3.	
Целуйковъ Францискъ.	3 ^x	3 ^x	3.	3.	3-	4 ^x	3+	3.	3 ^x	4.	

Priedas nr. 4.

1905 m. trečias kursas, pavasario sesija.

Оценки по предметам 1905 года										Лечебный отдел.													
Общая часть	Лечебная часть	Специальная часть	Специальная часть	Клиника	Стоматология	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Общая часть	Лечебная часть	Специальная часть	Специальная часть	Клиника	Стоматология	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	Лапаротомия	
3-	3	3-	3-	3	3	3	3	3	3	3	3=	3-	3-	3	3x	3-	3	3=	3	3	3	3	3
2+	3-	3-	2	3	3	3	2	3	3	3=	3-	2	3-	3	3x	3-	3=	3	3	3	3	3	3
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
3	3-	3-	3-	3	4	4	3	4	3	3	3x	3+	4	3	4	4	4	3x	3	3	3	3	
3	2	3-	3-	3	3	3	2	3x	3	3-	3-	3-	3-	2	3	3-	3-	3	3	3	3	4	
3	3	3	4	3	4x	4	3x			4-	4	4	4	4	4x	4	4	4	4	4	4	4	
3-	3	3	2	3	3	3	2	3	3	3-	3	3-	3	3x	3	3+	3	3-	3-	2+	4	4	
3-	3	3-	3-	3	3	3	3	3	3	3+	3	3+	3	3	3x	3+	3x	3+	3x	3	3	4	
3-	2	3+	4	3	3	3	2	3x	3	3	3-	3	4	4	3x	3	3	3	3	3	3	3	
3	3x	3-	2	3	3	3	2	3x	3	3x	3=	3	3+	3	3	3	3	3	3	3	3	4	
4	4x	4	4	4	4	4	4x	4	4	4	5	4x	5	4	5	4	5	5	5	5	5	5	
3	3	4	3+	4	4	4	3x			4-	4	4-	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
3-	3	3+	4	3	3x	3	3x	3	3	3	3=	3	3	3x	3x	3	3	3	3x	3	3	4	
-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3-	3-	3	3	3	3	3	3	4	4	3=	3	3	3	3	3	3	2	3	4+	5	5	5	
3	3	3	3	3	4	3	3		-	3x	3x	3	3	3x	3x	3+	3x						
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2+	2x	3-	3	3	3	-	2	3	3	3	2	3	3=	3x	3	3	3	3-	4	3	3	3	
3+	3x	3	3	3	3	3	3	4	3	4-	3-	3+	4	4	4	4	3x	4	4	4	4	4	
3+	3x	4	4	4	5	3	3x	3x	4	4	4x	4	4	4x	4x	4	4	4	5-	5	5	5	

Priedas nr. 5.

1905 m. ketvirtas kursas, rudens sesija.

№ по порядку.	Имя	Отметки за 1-й семестр 1905 года									
		Семестр	Зачеты	Курсовые	Семестр	Курсовые	Семестр	Курсовые	Семестр	Курсовые	
1.	Благовещенский Петр	3.	3.	3=	3-	3.	3.	3.	3.	3.	<p>Покупание по Рашт. дог. особая посылка</p> <p><u>посылка</u></p>
2.	Благодобской Антони	3.	3-	3.	3-	3.	3.	3.	3.	3.	
3.	Вайтхуса Михаил	5-	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	
4.	Бурловской Антони	3.	3.	3-	3.	3.	3x	4.	3.	3.	
5.	Бурловский Семен	3.	3-	3=	3-	3.	3.	3.	3.	3.	
6.	Дейладомир Станислав	4.	5.	4.	4.	4.	5-	4.	-	-	
7.	Дервильский Сергей	3.	3.	3.	3-	3-	3x	4.	3.	3.	
8.	Диджгальский Владислав	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	
9.	Медведской Александр	3.	3.	3.	3.	3.	3-	4+	4.	4.	
10.	Кортмань Станислав	3.	3-	3-	3.	3.	3.	4.	4.	4.	
11.	Комаровский Николай	4x	4.	5.	5.	4.	3.	5.	4	5.	
12.	Кригунский Карл	3.	3x	4.	4.	3.	4.	4.	-	-	
13.	Менделеевский Семен	3.	3x	3-	3.	3.	3x	4.	4.	4.	
14.	Копыцкий Петр	3.	3x	3.	3.	3.	3.	4.	4.	5.	
15.	Овехин Семен	3.	4.	3-	3.	3.	4.	3.	4.	4.	
16.	Павловский Семен	3-	3.	3-	3-	3.	3.	4.	4.	4.	
17.	Пелламонти Семен	3x	3x	3.	3.	3.	3x	4.	4.	4.	
18.	Цеткович Франц	4.	5.	4.	4.	3.	5.	4.	4.	4.	
19.	Швагидей Витали	3-	3.	3-	3-	3.	3-	4-	3.	3.	
20.	Швейцарский Антони	4.	4.	3-	3.	3.	4.	5.	3.	4.	
21.	Зинковский Станислав	3-	3=	3-	3-	3.	3.	4-	3.	3.	

Priedas nr. 6.

1906 m. ketvirtas kursas, pavasario sesija.

Штуденттарга 2-го года 1905-го года.									Витрусовой олимпиады.			
Среднее значение	Домашнее задание	Классн. работа	Состяз. работа	Классн. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	Состяз. работа	
3.	3.	3-	3-	3.	3.	3	3	3	3.	3	4.	
3.	3-	3-	3-	3	3.	3	3	3	3.	3.	3.	
5.	5.	5.	5	5	5	5			5.	5	5.	особая
3.	3.	3.	3.	3	3	4	3	3	3.	4-	3.	
3.	2.2	3-	3.	3	3	3	3	3	3.	3	4.	
4.	5.	4.	4.	4	4	4			4.	5-	4.	ночная
3.	3.	3-	3.	3	4	4	3	3	3 ^x	3	3+	
3.	3.	3.	3.	3	3	4	3	3	3 ^x	5-	4.	
3.	3.	3.	4.	3	3.	4	4	4	4.	5-	5-	
3.	3.	3-	3.	3	3.	4	4	4	4.	5-	3.	
4.	5.	5.	5.	4	4	5	4	4	5.	4	4-	ночная
3.	4.	3.	4.	4	5	4			4.	4-	4-	
3.	3.	3.	3.	3	3.	4	4	4	3.	3+	4-	
3.	4-	3.	3.	3	3.	4	4	4	5.	5-	5.	
3.	4.	3.	4.	3	4	4	4	4	4.	4.	5.	
3.	3=	3-	3.	3	3.	4	4	4	4-	5.	5.	
3.	4-	3-	3.	3	4	4	4	4	3 ^x	4	4.	
4-	5.	4.	4.	4	5	4	4	4	4.	5	5.	ночная
3-	3-	3-	3.	3	3.	3	3	3	3.	3	3+	
4-	5.	3.	3.	3	4.	5	3	3	4.	3.	3+	
3-	3-	3-	3-	3	3.	4-	3	3	3.	4	3.	особая